

Ot prp nr 66

(1997-98)

Om lov om endringar i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjonen 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

Tilråding frå Justis- og politidepartementet av 28. mai 1998, godkjend i statsråd same dagen.

1 HOVUDINNHALDET I PROPOSISJONEN

I proposisjonen vert det bede om Stortinget sitt samtykke til å ratifisere OECD-konvensjonen 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve. Samstundes gjer ein framlegg om nødvendige endringar i straffelova for å gjennomføre konvensjonen i norsk rett.

2 BAKGRUNNEN FOR LOVFRAMLEGGET

2.1 OECD-konvensjonen

Hovudformålet med OECD-konvensjonen er at partane skal forplikte seg til å setje straff for bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn. Konvensjonen er eit instrument som gjer det mogeleg for partane å utvikle eins nasjonal lovgjeving på dette området.

OECD-landa er sentrale land i verda når det gjeld internasjonal handel og investeringar. Korrupsjon vert rekna som eit stort problem i slike internasjonale tilhøve. Difor var det naturleg for partane å nytte OECD som ei ramme for motarbeiding av korrupsjon.

Arbeidet innan OECD mot korrupsjon tok til allereie for ni år sidan. Sjølve konvensjonen vart forhandla fram i 1997, og arbeidet blei avslutta i november 1997. Avtalen ble underteikna i desember same året. I tillegg til medlemslanda i OECD, har Argentina, Brasil, Bulgaria, Chile og Slovakia teke del i desse forhandlingane som observatørar.

Konvensjonen i engelsk originaltekst og i norsk omsetjing er vedlagd proposisjonen her.

2.2 Anna internasjonalt arbeid mot korrupsjon

Også innan *Europarådet* vert det for tida arbeidd særskilt aktivt med sikte på tiltak mot korrupsjon. Bakgrunnen for dette internasjonale engasjementet er ei erkjenning av dei problema som følgjer med korrupsjon, anten det skjer innan eit einskilt land eller over landegrensene. Mellom anna kan slike handlingar vere med å undergrave eit godt styresett og verke konkurransevidande. Denne forma for kriminalitet er ofte vanskeleg å etterforske. Fleire land manglar dessutan i dag lovheimel for å straffe slike handlingar.

Innan *Europarådet* arbeider ein no med å utforme ein generell strafferettsleg konvensjon mot korrupsjon. Ein tek sikte på at ein slik konvensjon kan

Om lov om endringar i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

verte vedteken hausten 1998. Dette vil vere ein konvensjon med eit monaleg vidare verkeområde enn OECD-konvensjonen, som berre gjeld korrupsjon i høve til utanlandske offentlege tenestemenn.

2.3 Gjeldande rett

Etter straffelova § 128 fyrste ledd er det straffbart å true eller å gje føremoner til ein offentlig tenestemann for å freiste påverke tenestehandlinga hans. Føresegna rammar berre handlingar retta mot norske tenestemenn, medrekna norske offentlege tenestemenn i utlandet, sjå Straffelovskommisionens Udkast til Almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Norge, II. Motiver 1888 (SKM) s 153.

Paragraf 128 andre ledd viser til § 127 fjerde ledd. I § 127 fjerde ledd vert det opna for at Kongen «i Tilfælde af Gjensidighed» kan fastsetje at regelen òg skal gjelde for brot «mod andet Lands offentlige myndighed». Kravet om gjensidig verknad inneber at forbodet berre kan gjelde i høve til offentlege tenestemenn i andre statar som er med i OECD-konvensjonen. Etter konvensjonen gjeld det derimot eit *generelt* forbod mot bestikking, dvs jamvel overfor offentlege tenestemenn i andre land enn dei som er partar til konvensjonen. Heimelen i § 127 fjerde ledd er difor ikkje fullgod til å gjennomføre OECD-konvensjonen i norsk rett.

Å ta i mot stikkpengar eller andre former for føremoner kan òg vere utroskap etter straffelova §§ 275-276. Den som bestikker, kan då verte dømd for *medverking* til utroskap. Til skilnad frå § 128 gjeld §§ 275-276 sjølv om mottakaren er ein *utanlandsk* offentlig tenestemann. Vansken med å nytte reglane om utroskap er at ein berre kan straffe medverkaren dersom det ligg føre eit pliktbrot frå hovudmannen (aksessorisk medverking).

Tenestemenn i *mellomstatlege organisasjonar* fell utanfor området til § 128. I desse tilfella kan ein likevel nytte §§ 275-276, med dei same atterhalda som er nemnde ovanfor.

Straffelova § 12 fastset at norsk straffelov kan nyttast på ei rekkje lovbrot gjorde i utlandet. For §§ 128 og 276 gjeld dette utan omsyn til om dei ulovlege handlingane er gjorde av ein norsk statsborgar eller av ein utlending, jf § 12 fyrste ledd nr 3 og 4. Men det er ikkje straffbart etter norsk rett å krenkje § 275 dersom bestikkinga er gjort av ein utlending i utlandet.

2.4 Høyringsnotatet 30 januar 1998

Departementet sende 30 januar 1998 ut eit høyringsnotat om gjennomføring og ratifikasjon av OECD-konvensjonen. Justisdepartementet drøfta i høyringsnotatet mellom anna mogelege endringar i straffelova § 128. Høyringsfristen var 15 mars 1998.

Desse instansane var adressatar under høyringa:

Departementa
Høgsterett
Lagmannsrettane
Asker og Bærum heradsrett
Bergen byrett
Kristiansand byrett
Nedre Romerike heradsrett
Nord-Troms heradsrett
Oslo byrett
Stavanger byrett
Trondheim byrett
Riksadvokaten
Statsadvokatane
Politimeisteren i Asker og Bærum
Politimeisteren i Bergen
Politimeisteren i Kristiansand
Politimeisteren i Oslo
Politimeisteren i Romerike
Politimeisteren i Stavanger
Politimeisteren i Tromsø
Politimeisteren i Trondheim
Kriminalpolitisentralen
Økokrim
Garanti-Instituttet for Eksportkreditt
Kredittilsynet
Noregs eksportråd
Norsk utanrikspolitisk institutt
Stortingets ombodsmann for forvaltninga
Akademikerne
Akademikernes Fellesorganisasjon
Bergen forsvarerforening
Den Norske Advokatforening
Den norske Bankforening
Den norske Dommerforening
Forsvarergruppen av 1977
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
Juss-Buss
Jussformidlingen i Bergen
Juss Hjelpa i Nord-Norge
Kommunenenes sentralforbund
Landsorganisasjonen i Norge
Norges Eksportråd
Norges Juristforbund
Norges Kristelige Juristforbund
Norges Politisjefforening
Norsk forening for kriminalreform (KROM)
Norsk Lensmannslag
Norske kvinnelige juristers forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Politiembetsmennes Landsforening
Politiets Fellesforbund
Rettspolitisk forening
Sparebankforeningen i Norge

Departementet har fått svar frå følgjande instansar:
Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Barne- og familiedepartementet
Finansdepartementet

Om lov om endringar i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

ten countries, have deposited their instruments of acceptance, approval, or ratification. For each signatory depositing its instrument after such entry into force, the Convention shall enter into force on the sixtieth day after deposit of its instrument.

2. If, after 31 December 1998, the Convention has not entered into force under paragraph 1 above, any signatory which has deposited its instrument of acceptance, approval or ratification may declare in writing to the Depositary its readiness to accept entry into force of this Convention under this paragraph 2. The Convention shall enter into force for such a signatory on the sixtieth day following the date upon which such declarations have been deposited by at least two signatories. For each signatory depositing its declaration after such entry into force, the Convention shall enter into force on the sixtieth day following the date of deposit.

Article 16

Amendment

Any Party may propose the amendment of this Convention. A proposed amendment shall be submitted to the Depositary which shall communicate it to the other Parties at least sixty days before convening a meeting of the Parties to consider the proposed amendment. An amendment adopted by consensus of the Parties, or by such other means as the Parties may determine by consensus, shall enter into force sixty days after the deposit of an instrument of ratification, acceptance or approval by all of the Parties, or in such other circumstances as may be specified by the Parties at the time of adoption of the amendment.

Article 17

Withdrawal

A Party may withdraw from this Convention by submitting written notification to the Depositary. Such withdrawal shall be effective one year after the date of the receipt of the notification. After withdrawal, co-operation shall continue between the Parties and the Party which has withdrawn on all requests for assistance or extradition made before the effective date of withdrawal which remain pending.

gar om godtaking, stadfesting eller ratifisering. For kvar signatar som deponerer sin erklæring etter at konvensjonen er sett i kraft , skal konvensjonen tre i kraft den sekstiande dag etter at erklæringa frå denne staten er deponert.

2. Dersom konvensjonen etter 31 desember 1998 ikkje er sett i kraft i samsvar med nr 1 ovanfor, kan alle statar som har deponert sin erklæring om godkjenning, stadfesting eller ratifisering gje skriftleg melding til depositaren om at dei godtar at konvensjonen vert sett i kraft etter nr 2. Konvensjonen skal setjast i kraft for ein slik stat den sekstiande dag etter den dag minst to statar har deponert slike erklæringar. For signatarer som deponerer sin erklæring etter ei slik ikrafttsetjing, skal konvensjonen setjast i kraft den sekstiande dag etter den dagen erklæringa vart deponert.

Artikkel 16

Endringar

Kvar av partane kan gjere framlegg om endringar i konvensjonen. Eit endringsframlegg skal sendast depositaren, som skal formidle det til dei andre partane minst seksti dagar før han får i stand eit møte mellom partane for å drøfte endringsframlegget. Ei endring som vert samrøystes vedteke eller vedteke på annan måte som partane er samde om, skal setjast i kraft seksti dagar etter at alle partane har deponert erklæring om ratifisering, godkjenning eller stadfesting, eller på andre vilkår som partane fastset når endringane vert vedtekne.

Artikkel 17

Oppseiing

En part kan seie opp denne konvensjon ved å sende skriftleg melding til depositaren. Ei slik oppseiing har verknad frå eitår etter den dato meldinga vert motteken. Etter oppseiinga skal partane og den part som har sagt opp konvensjonen, framleis samarbeide om alle førespurnader om bistand eller utlevering som er innlevert men ikkje avgjorde før den dato oppseiinga får verknad i frå.

Om lov om endringar i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

Fiskeridepartementet
Forsvarsdepartementet
Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet
Landbruksdepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Utanriksdepartementet
Bergen byrett
Borgarting lagmannsrett
Høgsterett
Kriminalpolitisenralen
Politimeisteren i Oslo
Politimeisteren i Romerike
Politimeisteren i Stavanger
Økokrim
Garanti-Instituttet for Eksportkreditt
Kredittilsynet
Akademikerne
Den Norske Advokatforening
Den norske Bankforening
Den norske Dommerforening
Forsvarergruppen av 1977
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
Kommunenes Sentralforbund
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Norges Politisjefforening
Norske kvinnelige juristers forening
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Sparebankforeningen i Norge

Akademikerne, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Den norske Dommerforening, Fiskeridepartementet, Forsvarergruppen av 1977, Forsvarsdepartementet, Høgsterett, Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), Kommunenes Sentralforbund, Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet, Landbruksdepartementet, Olje- og energidepartementet og Samferdselsdepartementet seier at dei ikkje har merknader til realiteten i saka. Om høyringsfråsegnene elles viser departementet til drøftinga under punkt 4 og 5 nedanfor.

3 NÆRARE OM INNHALDET I OECD-KONVENSJONEN

3.1 Generelt

Hovudformålet med konvensjonen er at partane skal forplikte seg til å setje straff for bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn. Konvensjonen femner berre om den som bestikker (aktiv korrupsjon). Den som tek imot bestikking (passiv korrupsjon), fell utanfor rekkjevidda til konvensjonen.

3.2 Verkeområdet for konvensjonen

Artikkel 1 regulerer det materielle verkeområdet for konvensjonen, nærare bestemt kva bestikking er og kva for handlingar konvensjonen rammar. Artikkel 1 nr 1 lyder i norsk omsetjing:

«Kvar av partane skal treffe dei tiltak som er nødvendige for å kunne konstatere at det etter deira lovverk er straffbart for ein kvar forsettleg å tilby, love eller gje ein urettkomen økonomisk eller ikkje-økonomisk føremon, for å få ein utanlandsk offentlig tenestemann til å føreta eller unnlate å føreta handlingar i tenesta slik at ein kan få eller ta vare på oppdrag eller anna utilbørleg føremon i tilknytning til internasjonale forretningshøve. Dette skal både gjelde direkte ytingar, og ytingar som vert gjeve via ein mellommann og omfattar både ytingar til tenestemannen sjølv og til en tredjepart.»

Artikkel 1 nr 2 fastset at medverknad til bestikking skal vere straffbart. Forsøk på bestikking skal vere straffbart i same mon som slikt forsøk overfor ein nasjonal offentlig tenestemann er straffbart.

Med offentlege tenestemenn siktar ein til personar som faktisk utøver offentlig styresmakt for eit anna land, jf artikkel 1 nr 4 bokstav a. Inn under denne gruppa reknast òg tenestemenn i mellomstatlege organisasjonar. Jamvel tilsette i private føretak kan - etter ei konkret vurdering - vere offentlege tenestemenn dersom dei er blitt tildelte offentlig styresmakt. Omgrepet offentlig tenestemann er nærare drøfta under punkt 5.3.

3.3 Andre sentrale reglar i konvensjonen

Konvensjonen har reglar om mellom anna straff for føretak (artikkel 2), sanksjonar (artikkel 3), jurisdiksjon (artikkel 4), handheving (artikkel 5), forelding (artikkel 6), kvitvasking av pengar (artikkel 7), revisjon (artikkel 8), gjensidig rettshjelp (artikkel 9), utvising (artikkel 10) og mekanismar for oppfølging (artikkel 12).

Personar som er skuldige i bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann, skal kunne straffast med «proporsjonale og avskrekkande» reaksjonar, sjå artikkel 3. Etter artikkel 2 skal jamvel føretak kunne gjerast ansvarlege for aktiv korrupsjon. Partane er likevel ikkje forplikta til å innføre eit straffeansvar for juridiske personar. Sivilrettsleg ansvar - til dømes skadebot - vil vere nok for å fylle krava i konvensjonen. Alle partane skal vurdere å innføre sanksjonar av administrativ art. Slike sanksjonar kan vere tap av stønad eller retten til å vere med i offentlege anbud.

Artikkel 4 viser kva for krav konvensjonen stiller til tilknytning mellom korrupsjonshandlinga og lov-brytaren for at ein part skal ha jurisdiksjon. Hovud-regelen er territorialprinsippet, dvs at ein part har jurisdiksjon når korrupsjonshandlinga har skjedd på statens eige territorium. Dette spørsmåla er nærare drøfta under punkt 5.5

Artikkel 5 seier at dei nasjonale reglane og prinsippa om etterforsking og påtale skal gjelde. Til dømes vil påtalemakta etter opportunitetsprinsippet framleis kunne vurdere om påtale bør reisast. Artikkel 5 set likevel visse grensar for kva for omsyn som kan ha vekt i denne vurderinga. Til dømes kan ein

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlige tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

ikkje leggje vekt på omsynet til nasjonale økonomiske interesser, mogeleg verknad på samkvemmet med annan stat eller identiteten til dei involverte fysiske eller juridiske personar.

Dei sakene som konvensjonen regulerer, vil ofte være komplekse. Dei involverer ofte etterforsking over landegrensene. Etter *artikkel 6* skal ikkje nasjonale fristar for forelding være for korte til at påtalemakta kan etterforske og påtale lovbrota. Desse spørsmåla er nærare drøfta under punkt 5.4.

Etter *artikkel 7* skal det vere straffbart å kvitvaske pengane som vert ytt ved bestikking.

Reglane i *artikkel 8* inneheld krav til føring av rekneskap som skal hindre at bestikking vert dekt over i rekneskapane.

Artikkel 9 pålegg partane å yte gjensidig retts hjelp innanfor rammene av dei nasjonale lovene. Nasjonale reglar avgrensar såleis omfanget av informasjonsutvekslinga. Etter same artikkel nr 3 skal ikkje teieplikta til bankane vere til hinder for å gi informasjon i *kriminelle høve*. Regelen er ikkje til hinder for at denne teieplikta etter nasjonale reglar berre kan verte oppheva ved rettsleg avgjerd.

Artikkel 10 nr 1 slår fast at bestikking av utlandske offentlige tenestemenn skal vere eit lovbrøt som opnar opp for utlevering i samsvar med nasjonalt lovverk og eksisterande utleveringsavtaler. Etter *artikkel 10 nr 2* kan ein part som stiller som vilkår for utlevering at det ligg føre ei utleveringsavtale, rekne konvensjonen som eit avtalegrunnlag for utlevering. Mange statar utleverer ikkje sine egne statsborgarar, og dette er det teke omsyn til i *artikkel 10 nr 3*. Dersom ein stat avviser eit krav om utlevering berre på eit slikt grunnlag, har staten etter konvensjonen ei plikt til sjølv å vurdere straffefølgjing.

Artikkel 12 seier korleis overvaking og oppfølging av konvensjonen skal skje, nasjonalt og sentralt i OECD.

4 RATIFIKASJON AV OECD-KONVENSJONEN

4.1 Bør Noreg ratifisere OECD-konvensjonen?

I *høyringsnotatet* ba departementet om høyringsinstansane sitt syn på om Noreg burde ratifisere OECD-konvensjonen.

Departementet gjekk i høyringsnotatet inn for at Noreg bør ratifisere konvensjonen så snart råd er. Departementet viste mellom anna til at det er vesentleg at kampen mot korrupsjon skjer gjennom eit internasjonalt samarbeid.

Dei *høyringsinstansane* som har uttalt seg om dette, går alle inn for at Noreg skal ratifisere konvensjonen.

Økokrim seier mellom anna at dei

«...er enige i at Norge bør ratifisere konvensjonen så snart som mulig. Korrupsjon synes å øke i omfang og har betydelige skadevirkninger. Ratifika-

sjon av konvensjonen og de lovendringer som dette forutsetter, vil bedre muligheten for å bekjempe korrupsjon i den offentlige sektor i forbindelse med internasjonale forretningstransaksjoner.

Tjenestemenn i mellomstatlige organer forvalter ofte betydelige verdier og er minst like utsatte for bestikkelser som nasjonale tjenestemenn. Det kan nevnes at ØKOKRIM har overtatt en sak fra danske myndigheter vedrørende bestikkelser av en nordmann ansatt i en FN-organisasjon. De som har bestukket tjenestemannen, befinner seg i Norge, Sverige, Island, England og USA. Når flere land ratifiserer konvensjonen, og dermed etablerer likeartet lovgivning på dette området, vil etterforskingen og irettesetningen av slike saker bli enklere.»

Departementet går etter dette inn for at Noreg ratifiserer OECD-konvensjonen 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlige tenestemenn i internasjonale forretningshøve.

4.2 Tidspunktet for ratifikasjon

OECD-konvensjonen trer i kraft 31 desember 1998 dersom tilstrekkeleg mange partar har ratifisert den. Alle medlemslanda har gjeve ein politisk erklæring om at konvensjonen skal vere ratifisert, og nasjonal lovgjeving tilpassa, til dette tidspunktet.

5 GJENNOMFØRING AV NØDVENDIGE LOVENDRINGAR

5.1 Innarbeiding i gjeldande lovreglar

I *høyringsnotatet* ba departementet om høyringsinstansane sitt syn på korleis ein burde innarbeide konvensjonen i norsk rett. I høyringsnotatet drøfta departementet dette slik:

«Departementet mener det er mest nærliggende å endre straffeloven § 128 for å tilpasse norsk rett til konvensjonen. Bestemmelsen er plassert i lovens kapittel 12 om «Forbrydelser mod den offentlige Myndighed», og gjenspeiler godt det konvensjonen i utgangspunktet omhandler. Departementet foreslår at det sies uttrykkelig i et nytt annet ledd at utenlandske offentlige tjenestemenn og tjenestemenn i mellomstatlige organisasjoner regnes som offentlige tjenestemenn etter § 128. Annet ledd kan lyde:

Som offentlig tjenestemann etter første ledd regnes også utenlandske offentlige tjenestemenn og tjenestemenn i mellomstatlige organisasjoner.

Med en slik bestemmelse vil henvisningen til § 127 siste ledd blir overflødig.»

Ingen av høyringsinstansane har merknader til ei slik løysing.

Garanti-instituttet for Eksportkreditt nemner likevel at løysinga fører til at òg truslar overfor utlandske offentlige tenestemenn vert straffbare. Departementet er klar over at dette er ein konsekvens av den teknikken som er vald, og at ein såleis er utanfor det konvensjonen krev at ein skal kriminalisere. Utifrå lovtekniske omsyn har ein likevel funne det mest føremålstenleg å gjere det på denne måten. Det er ingen sterke omsyn mot at truslar

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlige tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

authorities responsible for making and receiving requests, which shall serve as channel of communication for these matters for that Party, without prejudice to other arrangements between Parties.

Article 12

Monitoring and Follow-up

The Parties shall co-operate in carrying out a programme of systematic follow-up to monitor and promote the full implementation of this Convention. Unless otherwise decided by consensus of the Parties, this shall be done in the framework of the OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions and according to its terms of reference, or within the framework and terms of reference of any successor to its functions, and Parties shall bear the costs of the programme in accordance with the rules applicable to that body.

Article 13

Signature and Accession

1. Until its entry into force, this Convention shall be open for signature by OECD members and by non-members which have been invited to become full participants in its Working Group on Bribery in International Business Transactions.

2. Subsequent to its entry into force, this Convention shall be open to accession by any non-signatory which is a member of the OECD or has become a full participant in the Working Group on Bribery in International Business Transactions or any successor to its functions. For each such non-signatory, the Convention shall enter into force on the sixtieth day following the date of deposit of its instrument of accession.

Article 14

Ratification and Depositary

1. This Convention is subject to acceptance, approval or ratification by the Signatories, in accordance with their respective laws.

2. Instruments of acceptance, approval, ratification or accession shall be deposited with the Secretary-General of the OECD, who shall serve as Depositary of this Convention.

Article 15

Entry into Force

1. This Convention shall enter into force on the sixtieth day following the date upon which five of the ten countries which have the ten largest export shares set out in DAF/IME/BR(97)18/FINAL (annexed), and which represent by themselves at least sixty per cent of the combined total exports of those

ter som har ansvar for å gje og ta i mot førespurnader, og som skal tene som bindeledd for vedkommande partar i slike saker, utan at dette skal ha nokon innverknad på andre avtaler mellom partane.

Artikkel 12

Overvaking og oppfølging

Partane skal samarbeide om å utarbeide eit program for systematisk oppfølging med tanke på å overvake og fremme ei fullstendig gjennomføring av denne konvensjonen. Med mindre partane er samde om ei anna løysing, skal dette skje innanfor rammene av OECD si arbeidsgruppe mot korrupsjon i tilknytning til internasjonale forretningshøve i samsvar med arbeidsgruppa sitt mandat, eller innanfor rammene av og mandatet til det organ som måtte overta arbeidsgruppa sine funksjonar, og partane skal dekke alle kostnader med programmet i samsvar med dei reglar som gjelder for det omtalte organet.

Artikkel 13

Signering og tilslutning

1. Inntil konvensjonen trer i kraft, skal den være open for signering for medlemsstatar i OECD og for statar som ikkje er medlem men er invitert til å bli deltakarar i organisasjonen si arbeidsgruppe mot korrupsjon i tilknytning til internasjonale forretningshøve.

2. Etter at konvensjonen er sett i kraft, skal den være open for tilslutning frå andre statar enn dei som har signert, dersom dei er medlem av OECD eller er blitt deltakar i arbeidsgruppa mot korrupsjon i tilknytning til internasjonale forretningshøve, eller det organ som måtte overta arbeidsgruppa sine funksjonar. Konvensjonen skal setjast i kraft for den staten som sluttar seg til konvensjonen den sekstiande dag etter at erklæring om tilslutning er deponert.

Artikkel 14

Ratifikasjon og deponering

1. Denne konvensjonen må godkjennast, stadfestast eller ratifiserast av signatarstatane i samsvar med deira rettsreglar.

2. Erklæring om godtaking, stadfesting eller ratifisering skal deponerast hos OECD sin generalsekretær, som skal fungere som depositar etter denne konvensjonen.

Artikkel 15

Ikrafttsetjing

1. Denne konvensjon skal setjast i kraft den sekstiande dag etter den dag fem av dei ti landa som i følge OECD-dokument DAF/IME/BR(97)18/FINAL (vedlegg) er dei største eksportørane og som åleine representerer minst seksti prosent av den samla eksporten frå desse ti landa, har deponert sine erklærin-

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

Party, without delay, of any additional information or documents needed to support the request for assistance and, where requested, of the status and outcome of the request for assistance.

2. Where a Party makes mutual legal assistance conditional upon the existence of dual criminality, dual criminality shall be deemed to exist if the offence for which the assistance is sought is within the scope of this Convention.

3. A Party shall not decline to render mutual legal assistance for criminal matters within the scope of this Convention on the ground of bank secrecy.

Article 10

Extradition

1. Bribery of a foreign public official shall be deemed to be included as an extraditable offence under the laws of the Parties and the extradition treaties between them.

2. If a Party which makes extradition conditional on the existence of an extradition treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, it may consider this Convention to be the legal basis for extradition in respect of the offence of bribery of a foreign public official.

3. Each Party shall take any measures necessary to assure either that it can extradite its nationals or that it can prosecute its nationals for the offence of bribery of a foreign public official. A Party which declines a request to extradite a person for bribery of a foreign public official solely on the ground that the person is its national shall submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution.

4. Extradition for bribery of a foreign public official is subject to the conditions set out in the domestic law and applicable treaties and arrangements of each Party. Where a Party makes extradition conditional upon the existence of dual criminality, that condition shall be deemed to be fulfilled if the offence for which extradition is sought is within the scope of Article 1 of this Convention.

Article 11

Responsible Authorities

For the purposes of Article 4, paragraph 3, on consultation, Article 9, on mutual legal assistance and Article 10, on extradition, each Party shall notify to the Secretary-General of the OECD an authority or

terlegare informasjon eller dokumentasjon som er nødvendig for å imøtekomme søknaden, og dersom parten vert beden om det skal vedkomande også informere om kor langt handsaminga av søknaden er komen og om resultatet.

2. Dersom ein part stiller som vilkår for å yte gjensidig juridisk bistand at handlinga òg er straffbar hos den andre parten, skal handlinga reknast som straffbar hos begge dersom det straffbare forholdet som det vert bede om bistand i tilknytning til, ligg innanfor området til denne konvensjonen.

3. En part skal ikkje med grunnlag i teieplikta til bankane avslå å yte gjensidig juridisk bistand i tilknytning til straffbare forhold som ligg innanfor området til denne konvensjonen.

Artikkel 10

Utlevering

1. Bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann skal kunne gje grunnlag for utlevering etter lovverket til partane og dei utleveringsavtalene som er inngått mellom partane.

2. Om ein part stiller som vilkår for utlevering at det ligg føre ei utleveringsavtale og får førespurnad om utlevering frå ein part som parten ikkje har utleveringsavtale med, kan den rekne denne konvensjonen som juridisk grunnlag for utlevering dersom det straffbare forholdet er bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann.

3. Kvar av partane skal treffe dei tiltak som måtte være nødvendige for å sikre at dei anten kan utlevere eller straffe eigne innbyggjarar som har gjort seg skuldige i bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann. Ein part skal bringe saka inn for sine kompetente styresmakter med sikte på straffeforfølgning dersom den avslår ein førespurnad om å få utlevert ein person på grunnlag av bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann, og det einaste grunnlaget for avslaget er at vedkomande er innbyggjar hos denne parten.

4. Utlevering på grunn av bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann skal skje på dei vilkåra som følgjer av kvar av partanes nasjonale lovgjeving, relevante traktatar og anna regelverk. Om ein part stiller som vilkår for utlevering at forholdet òg er straffbart hos den andre parten, skal dette vilkåret reknast som oppfylt dersom det straffbare forholdet som ligg til grunn for førespurnaden om utlevering ligg innanfor verkeområdet for artikkel 1 i denne konvensjonen.

Artikkel 11

Ansvarlege styresmakter

Som ein følgje av artikkel 4 nr 3 (rådføring), artikkel 9 (gjensidig juridisk bistand) og artikkel 10 (utlevering) skal kvar av partane gje melding til OECD sin generalsekretær om kva styresmakt eller styresmak-

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

overfor utanlandske offentlege tenestemenn vert fanga opp. Departementet peiker på at det ikkje er tale om ei rein nykriminalisering, av di truslar mot utanlandske offentlege tenestemenn ofte vil vere straffbare etter straffelova §§ 222 og 227. Etter straffelova § 12 fyrste ledd nr 3 og 4 er slike truslar straffbare jamvel om dei er gjorde i utlandet. Skilnaden er at ein etter lovendringa kan bruke § 128 saman med §§ 222 og 227. Då kan ein òg fange opp det straffverdige elementet som ligg i at trusselen er retta mot ein offentlig tenestemann.

Departementet legg til grunn at OECD-konvensjonen ikkje krev lovendringar andre stader enn i straffelova § 128.

Departementet strekar under at det no berre vert gjort framlegg om endringar som trengst til å oppfylle dei krava som følgjer av OECD-konvensjonen. Departementet tek sikte på gjere ein breiare gjennomgang av norske straffereglar som kan nyttast mot korrupsjon når den planlagde konvensjonen innan Europarådet ligg føre, sjå kapittel 2.2 ovanfor.

5.2 Nærare om kva for føremoner som er urettkomne

I konvensjonen vert omgrepet «urettkomen økonomisk eller ikkje-økonomisk føremon» nytta, sjå artikkel 1 nr 1. I førearbeida til konvensjonen er det nærare gjort greie for når ein føremon er urettkomen. Det vert mellom anna uttalt at ein føremon er urettkomen utan omsyn til kva han er verd og kva for resultat han fører til. Føremonen er vidare urettkomen jamvel om lokale sedvanar eller lokale styresmakter godtek eller tolererer han.

Førearbeida tek likevel atterhald for føremoner som i landet til den utanlandske offentlege tenestemannen er tillatne eller påbodne ved lov. Det same gjeld små betalingar som er nødvendige i nokre land for å få offentlege tenestemenn til å gjere jobben sin, til dømes å gje ulike former for løyve (facilitation payments). Slike betalingar er klart uønskte og er vanlegvis ulovlege å ta i mot etter nasjonale reglar. Under drøftingane i OECD har ein likevel ikkje sett kriminalisering i andre land som eit eigna verkemiddel i ein slik samanheng.

Garanti-instituttet for Eksportkreditt strekar under at dei norske reglane bør være eins med dei i konvensjonen og seier mellom anna:

«Vi mener det er viktig at det klargjøres i forarbeider e.l. at tolkningen av § 128 annet ledd er slik at regelen skal praktiseres i samsvar med OECD-konvensjonen og dens offisielle kommentarer. Etter vår oppfatning er det av konkurransemessige årsaker av betydning at det generelt klargjøres at norske eksportører, og andre berørte, i forbindelse med korrupsjon, bestikkelser m.v. ikke underlegges strengere/mer omfattende regler enn utenlandske konkurrenter i land som har adoptert OECD-konvensjonen.»

Etter departementet sitt syn samsvarer føremonsomgrepet i konvensjonen godt med føre-

monsomgrepet i § 128 fyrste ledd. Etter § 128 må den som bestikker ta sikte på at handlinga til tenestemannen er «uretmæssig». Paragraf 128 er på dette punkt ikkje parallell til reglane for passiv korrupsjon i straffelova § 112, som gjer det straffbart for ein offentlig tenestemann å *ta i mot* ein føremon også for å gjere ein *rettmæssig* tenestehandling. Såkalla «facilitation payments» fell etter dette i utgangspunktet utanfor fordelsomgrepet i § 128 fyrste ledd. Ei tenestehandling er likevel «uretmæssig» dersom tenestemannen har utøvd skjønnet sitt vilkårlig eller partisk.

Føremonsomgrepet i § 128 fyrste ledd går likevel noko lenger enn konvensjonen sitt. Etter konvensjonen er det eit vilkår at føremonen er gitt «slik at ein kan få eller ta vare på oppdrag eller annen utilbørleg føremon i tilknytning til internasjonale forretningshøve». Ei tilsvarande avgrensing finst ikkje i § 128. Departementet peiker på at konvensjonen berre set *minstekrav* til kva slag føremoner som det skal vere forbode å gje, og i kva for tilfelle det skal vere forbode. Den hindrar såleis ikkje at nasjonal lovgjeving er strengare. Føremonsomgrepet i § 128 har i dag eit klart innhald. Departementet finn det ikkje ynskjeleg å ha eit særskilt omgrep eller særskilde vilkår i internasjonale tilhøve. Dei ytingane som det er forbode å gje, vil difor vere dei same anten dei er retta mot norske eller utanlandske offentlege tenestemenn. Ved ei generell vurdering av om det ligg føre rettsstrid, kan det i utanlandske tilhøve likevel vere naturleg å leggje ein viss vekt på førearbeida til OECD-konvensjonen.

5.3 Nærare om omgrepet offentlig tenestemann

Kven som er «offentleg tenestemann», er nærare definert i artikkel 1 nr 4 bokstav a. Med utanlandske offentlege tenestemenn siktar konvensjonen til personar *som faktisk utøver offentlig styresmakt* for eit anna land, jf artikkel 1 nr 4 bokstav a. I *høyringsnotatet* drøfta departementet korleis dette omgrepet samsvarer med norsk rett:

«Konvensjonen forutsetter at spørsmålet om hvem som skal anses som offentlig tjenestemann skal avgjøres etter en funksjonell tilnærming. Ved vurderingen av hva som er en utenlandsk offentlig tjenestemann må det tas utgangspunktet i om vedkommende reelt sett utøver offentlig myndighet. Dette er i overensstemmelse med tidligere norsk praksis og teori. I forarbeidene til straffeloven (SKM s 11) heter det at det:

«maatte ansees paa det rene, at de er offentlige Tjenestemenn, som enten ved Valg eller Udnævnelse er givet nogen offentlig Myndighed i Stat eller Kommune eller en særlig Troverdighed i bestemte Retninger...Tvivlen opstaar, naar det er Tale om Personer, ansatte i Statens eller Kommunens Tjeneste, uden at der er tillagt dem nogen saadan Myndighed, som alene det Offentlige kan forlene med.»»

Inn under gruppa «utanlandske offentlege tenestemenn» vert òg rekna tenestemenn i *mellomstatlege*

Om lov om endringar i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

organisasjonar, sjå artikkel 1 nr 4 bokstav a siste punktum.

I førearbeida til konvensjonen er det gjort greie for korleis ein skal forstå omgrepet tilsette i mellomstatlege organisasjonar. I høyringsnotatet synte departementet til desse:

«Etter forarbeidene til konvensjonen siktes det til tjenestemenn i enhver internasjonal organisasjon etablert av stater, statlige organer eller andre mellomstatlige offentlige organisasjoner. En organisasjon omfattes av konvensjonen uansett organisasjonsform, formål eller kompetanse. Som eksempel på tjenestemenn som omfattes, nevner forarbeidene tjenestemenn i EU.»

Departementet foreslo i *høyringsnotatet* å nytte omgrepet «tenestemenn i mellomstatlege organisasjonar». Departementet synte til at ordet «mellomstatlege» er nytta mellom anna i utlendingslova § 48, jernbanetransportlova § 1, mønsterlova § 4 og varemerkelova § 14.

Ingen av høyringsinstansane har uttalt seg mot bruken av omgrepa «offentleg tenestemann» eller «tenestemenn i mellomstatlege organisasjonar». D e p a r t e m e n t e t finn at omgrepa er dekkjande for det konvensjonen tek sikte på å ramme, og tilrår difor at dei vert valde.

5.4 Fristen for forelding

Artikkel 6 i konvensjonen slår fast at fristen for forelding ikkje skal være kortare enn at det blir tilstrekkeleg tid («an adequate period of time») til at ein kan etterforske og påtale den straffbare handlinga. Kva som ligg i omgrepet «an adequate period of time», er ikkje nærare definert i konvensjonsteksten eller i førearbeida.

I § 128 er strafferamma for bestikking bot eller fengsel i inntil eitt år. Etter straffelova § 67 er fristen for forelding då *to år*.

I høyringsnotatet ga departementet uttrykk for at det er tvilsamt om det for å overhalde pliktene etter konvensjonen, er nødvendig å ha ein *særleg frist* for forelding i § 128 andre ledd. Departementet drøfta spørsmålet slik:

«Etterforskning av internasjonal økonomisk kriminalitet er ofte svært tidkrevende. Erfaring viser at to år kan være er i knappeste laget. Internasjonal økonomisk kriminalitet beveger seg ofte over flere landegrensar, og hver grense representerer ytterligere forsinkelser. Etterforskningen gjør det ofte nødvendig å kontakte utenlandske myndigheter for å få utlevert dokumenter og bankopplysninger. I forhold til enkelte ikke-medlemsland vet vi at rutinene for informasjonsutlevering er tidkrevende.

På den annen side bør det ikke innføres særskilte foreldelsesfrister med mindre det er god grunn til det.

Hvis det skal innføres en egen foreldelsesregel, bør den inntas i § 128. Det er ikke vanlig å ta inn slike unntak i de generelle foreldelsesreglene i straffeloven § 67.»

I høyringsnotatet ba departementet om høyringsinstansanes syn på desse spørsmåla. Fleire høyringsinstansar har uttalt seg.

Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon, Kredittilsynet, Norges Politisjefforening, Norske Kvinnelige Juristers Forening, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Politimeisteren i Romania, Politimeisteren i Stavanger og Sparebankforeningen stør ein frist på fem år, og at han skal stå i § 128. *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* stør ein lengre frist, men peiker på at fem år synast å vere lang tid når strafferamma berre er på eitt år.

Bergen byrett og Økokrim meiner òg at ein frist for forelding på to år er for kort. Men dei meiner at det er unaturleg å setje ein særskild frist i § 128. Dei foreslår at ein heller bør auke strafferamma. Då vil ein samstundes få forlenga fristen for forelding. Begge uttaler at skiljet mellom strafferammene for aktiv og passiv korrupsjon er for stort. *Økokrim* uttaler mellom anna:

«Korrupsjon er et tosidig forhold, hvor bestikkeen ofte opptrer minst like straffverdig som mottakeren av bestikkelsen. I kampen mot korrupsjon er det derfor nødvendig å sette innsatsen mot begge ledd i korrupsjonsforholdet. Det er da dårlig sammenheng i regelverket når hovedbestemmelsen om aktiv korrupsjon, strl § 128, bare har en strafferamme på fengsel i 1 år, mens hovedbestemmelsen om passiv korrupsjon, strl § 113 (§ 112 er mindre praktisk) og §§ 275 og 276 har langt høyere strafferammer. Misforholdet her illustreres ytterligere ved at det kan være nokså tilfeldig om bestikkeen bare kan straffes etter § 128 eller også som medvirkning til mottakerens utroskap etter §§ 275-276.»

Politimeisteren i Oslo ynskjer òg ei strengare strafferamme, men finn det lite føremålstenleg å endre ho no på bakgrunn av arbeidet i Europarådet med ein generell strafferettsleg konvensjon om bestikking.

Borgarting lagmannsrett og Politimeisteren i Oslo peiker på at en særskild frist bryt med prinsippet i straffelova § 67 der det er strafferamma som avgjer kor lang fristen er. *Borgarting lagmannsrett* grunner standpunktet sitt slik:

«Lagmannsretten ser (...) betenkeligheter ved å forlenge foreldelsesfristen særskilt for slike saker. Hensynene bak foreldesreglene skulle tilsi at det er samsvar mellom overtredelsens grovhet - slik den kommer til uttrykk i strafferammen - og fristens lengde. Det er videre generelle betenkeligheter knyttet til slike særregler opp mot en praktikabel rettsåndhevelse. Selv om etterforskning av økonomiske saker i utlandet kan være tidkrevende, gir dette etter lagmannsrettens syn ikke grunnlag for å fravike vanlige regler. De problemer som eventuelt kan oppstå, bør eventuelt søkes løst ved en effektivisering av etterforskningen og bedrede rutiner mellom landene.»

Departementet har kome til at det i denne omgangen ikkje bør gjerast endringar korkje i fristen for forelding eller i strafferamma. Utifrå dei omsyna som er nemnde i høyringsbrevet og i fleire av høyringsfråsegnene, held departementet likevel spørsmålet ope. Departementet ser det som naturleg å gjere ei breiare vurdering når de legg føre ein ge-

Om lov om endringar i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

rules and principles of each Party. They shall not be influenced by considerations of national economic interest, the potential effect upon relations with another State or the identity of the natural or legal persons involved.

Article 6

Statute of Limitations

Any statute of limitations applicable to the offence of bribery of a foreign public official shall allow an adequate period of time for the investigation and prosecution of this offence.

Article 7

Money Laundering

Each Party which has made bribery of its own public official a predicate offence for the purpose of the application of its money laundering legislation shall do so on the same terms for the bribery of a foreign public official, without regard to the place where the bribery occurred.

Article 8

Accounting

1. In order to combat bribery of foreign public officials effectively, each Party shall take such measures as may be necessary, within the framework of its laws and regulations regarding the maintenance of books and records, financial statement disclosures, and accounting and auditing standards, to prohibit the establishment of off-the-books accounts, the making of off-the-books or inadequately identified transactions, the recording of non-existent expenditures, the entry of liabilities with incorrect identification of their object, as well as the use of false documents, by companies subject to those laws and regulations, for the purpose of bribing foreign public officials or of hiding such bribery.

2. Each Party shall provide effective, proportionate and dissuasive civil, administrative or criminal penalties for such omissions and falsifications in respect of the books, records, accounts and financial statements of such companies.

Article 9

Mutual Legal Assistance

1. Each Party shall, to the fullest extent possible under its laws and relevant treaties and arrangements, provide prompt and effective legal assistance to another Party for the purpose of criminal investigations and proceedings brought by a Party concerning offences within the scope of this Convention and for non-criminal proceedings within the scope of this Convention brought by a Party against a legal person. The requested Party shall inform the requesting

Artikkel 6

Forelding

Alle foreldingsfristar som skal kunne nyttast ved bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann, skal være lange nok til at det vert tid til etterforskning og forfølging av den straffbare handlinga.

Artikkel 7

Kvitvasking av pengar

Kvar part som har straffereglar om kvitvasking av pengar som også rammar bestikking av eigne offentlege tenestemenn, skal la tilsvarende reglar gjelde for bestikking av ein utanlandsk offentlig tenestemann, utan omsyn til kvar denne handlinga fann stad.

Artikkel 8

Føring av rekneskap

1. For å motarbeide bestikking av utanlandske offentlege tenestemenn skal kvar av partane innanfor rammene av sine lover om revisjon og rekneskap, treffe dei tiltak som måtte være nødvendige for å hindre at selskap som er underlagde slike lover og forskrifter, for å yte stikkpengar eller liknande til utanlandske offentlege tenestemenn eller for å skjule slike ytingar, fører skjult rekneskap, gjennomfører transaksjonar som ikkje vert bokførde eller ikkje kan identifiserast godt nok, bokfører utgifter som ikkje er reelle, bokfører feilaktige opplysningar om gjeld eller bruker falske dokument.

2. Kvar av partane skal utvikle effektive, høvelege og avskrekkande privat- eller strafferettslege reaksjonar som kan nyttast ved manglande eller feilaktig utarbeiding av rekneskap, protokollar og økonomiske oppgåver i slike selskap.

Artikkel 9

Gjensidig juridisk bistand

1. Kvar av partane skal så langt deira lovverk, relevante traktatar og anna regelverk tillet det, yte så rask og effektiv juridisk bistand som råd til andre partars strafferettslege etterforskning og forfølging innanfor området for denne konvensjonen, og til ikkje-strafferettslege tiltak mot juridiske personar innanfor området til denne konvensjonen. Den parten som vert beden om å hjelpe skal utan opphald informere den parten som søker bistand om eventuell yt-

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

Article 3

Sanctions

1. The bribery of a foreign public official shall be punishable by effective, proportionate and dissuasive criminal penalties. The range of penalties shall be comparable to that applicable to the bribery of the Party's own public officials and shall, in the case of natural persons, include deprivation of liberty sufficient to enable effective mutual legal assistance and extradition.

2. In the event that, under the legal system of a Party, criminal responsibility is not applicable to legal persons, that Party shall ensure that legal persons shall be subject to effective, proportionate and dissuasive non-criminal sanctions, including monetary sanctions, for bribery of foreign public officials.

3. Each Party shall take such measures as may be necessary to provide that the bribe and the proceeds of the bribery of a foreign public official, or property the value of which corresponds to that of such proceeds, are subject to seizure and confiscation or that monetary sanctions of comparable effect are applicable.

4. Each Party shall consider the imposition of additional civil or administrative sanctions upon a person subject to sanctions for the bribery of a foreign public official.

Article 4

Jurisdiction

1. Each Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the bribery of a foreign public official when the offence is committed in whole or in part in its territory.

2. Each Party which has jurisdiction to prosecute its nationals for offences committed abroad shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction to do so in respect of the bribery of a foreign public official, according to the same principles.

3. When more than one Party has jurisdiction over an alleged offence described in this Convention, the Parties involved shall, at the request of one of them, consult with a view to determining the most appropriate jurisdiction for prosecution.

4. Each Party shall review whether its current basis for jurisdiction is effective in the fight against the bribery of foreign public officials and, if it is not, shall take remedial steps.

Article 5

Enforcement

Investigation and prosecution of the bribery of a foreign public official shall be subject to the applicable

Artikkel 3

Sanksjonar

1. Bestikking av overfor ein utlandsk offentlig tenestemann skal straffast med effektive, proporsjonale og avskrekkande straffereaksjonar. Straffenivået skal kunne samanliknast med det som vert nytta ved bestikking av eigne offentlege tenestemenn, og skal for fysiske personar omfatte så lang fridomsstraff at eventuell gjensidig juridisk bistand og utlevering effektivt let seg gjennomføre.

2. Dersom juridiske personar ikkje er strafferettsleg ansvarlege etter rettssystemet til ein part, skal denne parten syte for at andre effektive, proporsjonale og avskrekkande sanksjonar, mellom anna av økonomisk art, kan nyttast mot juridiske personar for bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann.

3. Kvar av partane skal treffe dei tiltak som er nødvendige for å sikre at det som vert ytt ved bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann og utbytte frå slike ytingar eller verdier som svarar til storleiken på slikt utbytte, kan kverrsettast og bli inndrege, eller at økonomiske former for straff med tilsvarende verknad kan nyttast.

4. Kvar av partane skal vurdere om også sanksjonar av privatrettsleg eller administrativ art skal kunne nyttast mot ein person som har gjort seg skuldig i bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann.

Artikkel 4

Jurisdiksjon

1. Kvar av partane skal treffe dei tiltak som er nødvendige for å ha jurisdiksjon i saker som gjeld bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann når brotsverket heilt eller delvis er utført på eige territorium.

2. Kvar part som har jurisdiksjon til å straffe eigne innbyggjarar for handlingar som er gjorde i utlandet, skal treffe dei tiltak som er nødvendige for etter dei same reglane å ha jurisdiksjon i saker som gjeld bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann.

3. Dersom meir enn ein part har jurisdiksjon i ei sak om påstått brot som denne konvensjonen handlar om, skal dei involverte partar på førespurnad frå ein av dei rådføre seg med kvarandre for å avgjere kvar det er mest tenleg å forfølge handlinga.

4. Kvar av partane skal vurdere om deira nojel-dande grunnlag for jurisdiksjon er effektivt nok i kampen mot bestikking av utlandske offentlege tenestemenn, og skal om dette ikkje er tilfelle setje i verk passande tiltak.

Artikkel 5

Handheving

Etterforsking og straffeforfølgning av bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann skal foregå i

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

nerell strafferettsleg konvensjon innan Europarådet, sjå kapittel 2.2 ovanfor.

5.5 Jurisdiksjon

Etter konvensjonen artikkel 4 nr 1 skal ein stat ha jurisdiksjon når korrupsjonshandlinga er gjort heilt eller delvis på territoriet. Vidare skal ein stat som nyttar *personalprinsippet*, la dette prinsippet femne om lovbrøt etter konvensjonen, sjå artikkel 4 nr 2. Departementet meiner såleis at § 128 framleis bør vere eit av dei lovbrøta som det er mogeleg å påtale i Noreg sjølv om det er gjort i utlandet, sjå straffelova § 12 fyrste ledd nr 3.

6 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSA

Endringane av straffelova kan gje påtalemakta nokre fleire internasjonale saker. Slike saker er generelt

ressurskrevjande. Justisdepartementet legg likevel til grunn at det berre vil vere eit lite tal saker om bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve. Samla vil lovframlegget difor ikkje vil føre med seg nemneverdige økonomiske og administrative verknader for det offentlege.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r:

At Dykkar Majestet godkjenner og skriv under eit fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjonen 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve).

Vi HARALD, Noregs Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjere vedtak til lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjonen 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve) i samsvar med eit fremlagt forslag.

Tilråding frå Justis- og politidepartementet ligg ved.

Forslag

til lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjonen 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

I

I almindelig borgerlig straffelov 22 mai 1902 nr 10 (straffeloven) vert det gjort følgjande endringer:

§ 128 andre og nytt tredje ledd skal lyde:

Som offentlig tjenestemann etter første ledd regnes også utenlandske offentlige tjenestemenn og tjenestemenn i mellomstatlige organisasjoner.

Bestemmelsene i § 127 tredje ledd får tilsvarende anvendelse.

II

Stortinget samtykker i ratifikasjon av OECD-konvensjonen 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i internasjonale forretningshøve.

III

Lova tek til å gjelde frå den tid Kongen fastset.

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlige tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

Vedlegg 1

CONVENTION ON COMBATING BRIBERY OF FOREIGN PUBLIC OFFICIALS IN INTERNATIONAL BUSINESS TRANSACTIONS

Preamble

The Parties,

Considering that bribery is a widespread phenomenon in international business transactions, including trade and investment, which raises serious moral and political concerns, undermines good governance and economic development, and distorts international competitive conditions;

Considering that all countries share a responsibility to combat bribery in international business transactions;

Having regard to the Revised Recommendation on Combating Bribery in International Business Transactions, adopted by the Council of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) on 23 May 1997, C(97)123/FINAL, which, *inter alia*, called for effective measures to deter, prevent and combat the bribery of foreign public officials in connection with international business transactions, in particular the prompt criminalisation of such bribery in an effective and co-ordinated manner and in conformity with the agreed common elements set out in that Recommendation and with the jurisdictional and other basic legal principles of each country;

Welcoming other recent developments which further advance international understanding and co-operation in combating bribery of public officials, including actions of the United Nations, the World Bank, the International Monetary Fund, the World Trade Organisation, the Organisation of American States, the Council of Europe and the European Union;

Welcoming the efforts of companies, business organisations and trade unions as well as other non-governmental organisations to combat bribery;

Recognising the role of governments in the prevention of solicitation of bribes from individuals and enterprises in international business transactions;

Recognising that achieving progress in this field requires not only efforts on a national level but also multilateral co-operation, monitoring and follow-up;

KONVENSJON OM MOTARBEIDING AV BESTIKKING AV UTANLANDSKE OFFENTLEGE TENESTEMENN I INTERNASJONALE FORRETNINGSHØVE

Fortale

Partane,

som legg til grunn at korrupsjon er eit omfattande fenomen i internasjonale forretningshøve, inkludert handelsavtaler og investeringar, noko som gjev grunn til alvorleg moralsk og politisk otte, undergreven godt styresett og ei god økonomisk utvikling og verkar konkurransevridande på verdshandelen;

som legg til grunn at alle land har eit medansvar for å motarbeide korrupsjon i internasjonale forretningshøve;

som tek omsyn til Revidert rekommandasjon om motarbeiding av korrupsjon i internasjonale forretningshøve, vedteke av Rådet for Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) den 23 mai 1997, C(97) 123/FINAL, som mellom anna tek til orde for effektive og avskrekkande tiltak for å hindre og motarbeide bestikking av utlandske offentlege tenestemenn i tilknytning internasjonale forretningshøve, serleg ved at slik korrupsjon omgaaende vert kriminalisert på ein effektiv og samordna måte, i tråd med dei delar av rekommandasjonen som partane er samde om og i tråd med reglar om kompetanse og andre grunnleggjande rettsprinsipp som gjeld i det einskilte land;

som ser positivt på den utviklinga som den siste tida har fremja internasjonal samkjensle og samarbeid i tilknytning til arbeidet mot bestikking av utlandske offentlege tenestemenn ytterlegare, dette omfattar mellom anna tiltak som er sett i verk av Dei sameinte nasjonar, Verdsbanken, Det internasjonale valutafond, Verdas handelsorganisasjon, Organisasjonen av amerikanske statar, Europarådet og Den europeiske union;

som ser positivt på den innsats som selskap, næringsorganisasjonar, fagforeiningar og andre private organisasjonar gjer for å motarbeide korrupsjon;

som erkjenner den rolle dei statlege styresmakterne har når det gjeld å førebyggje at det vert spurd om stikkpengar eller liknande frå einskildpersonar og føretak i internasjonale forretningshøve;

som erkjenner at ein for å oppnå resultat på dette området ikkje berre treng innsats på nasjonalt nivå, men også multilateralt samarbeid, overvaking og oppfølging;

Om lov om endringer i straffelova m m (gjennomføring og samtykke til ratifikasjon av OECD-konvensjon 21 november 1997 om motarbeiding av bestikking av utlandske offentlige tenestemenn i internasjonale forretningshøve)

Recognising that achieving equivalence among the measures to be taken by the Parties is an essential object and purpose of the Convention, which requires that the Convention be ratified without derogations affecting this equivalence;

Have agreed as follows:

Article 1

The Offence of Bribery of Foreign Public Officials

1. Each Party shall take such measures as may be necessary to establish that it is a criminal offence under its law for any person intentionally to offer, promise or give any undue pecuniary or other advantage, whether directly or through intermediaries, to a foreign public official, for that official or for a third party, in order that the official act or refrain from acting in relation to the performance of official duties, in order to obtain or retain business or other improper advantage in the conduct of international business.

2. Each Party shall take any measures necessary to establish that complicity in, including incitement, aiding and abetting, or authorisation of an act of bribery of a foreign public official shall be a criminal offence. Attempt and conspiracy to bribe a foreign public official shall be criminal offences to the same extent as attempt and conspiracy to bribe a public official of that Party.

3. The offences set out in paragraphs 1 and 2 above are hereinafter referred to as «bribery of a foreign public official».

4. For the purpose of this Convention:

- «foreign public official» means any person holding a legislative, administrative or judicial office of a foreign country, whether appointed or elected; any person exercising a public function for a foreign country, including for a public agency or public enterprise; and any official or agent of a public international organisation;
- «foreign country» includes all levels and subdivisions of government, from national to local;
- «act or refrain from acting in relation to the performance of official duties» includes any use of the public official's position, whether or not within the official's authorised competence.

Article 2

Responsibility of Legal Persons

Each Party shall take such measures as may be necessary, in accordance with its legal principles, to establish the liability of legal persons for the bribery of a foreign public official.

som erkjenner at det er eit vesentleg føremål ved konvensjonen å oppnå likskap mellom dei tiltak som partane skal setje i verk, noko som krev at konvensjonen vert ratifisert utan atterhald som påverkar denne likskapen;

har avtalt dette:

Artikkel 1

Straff for bestikking av utlandske offentlige tenestemenn

1. Kvar av partane skal treffe dei tiltak som er nødvendige for å kunne konstatere at det etter deira lovverk er straffbart for ein kvar forsettleg å tilby, love eller gje ein urettkomen økonomisk eller ikkje-økonomisk føremøn, for å få ein utlandsk offentlig tenestemann til å føreta eller unnlate å føreta ei handling i tenesta slik at ein kan få eller ta vare på oppdrag eller annen utilbørleg føremøn i tilknytning til internasjonale forretningshøve. Dette skal både gjelde direkte ytingar, og ytingar som vert gjeve via ein mellommann og omfattar både ytingar til den offentlege tenestemannen sjølv og til tredjepart.

2. Kvar av partane skal treffe dei tiltak som er nødvendige for å kunne konstatere at medverknad, som mellom anna omfattar tilskunding, deltaking hjelp og godkjenning til at det vert ytt stikkpengar eller liknande til ein utlandsk offentlig tenestemann, er straffbart. Forsøk og avtale om at ein skal bestikke ein utlandsk offentlig tenestemann skal være straffbart i same mon som forsøk og avtale om at ein skal bestikke ein nasjonal offentlig tenestemann er det.

3. Dei straffbare forhold som er omhandla i nr 1 og 2 ovanfor, vert heretter kalla «bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann».

4. I denne konvensjonen omfattar:

- «utlandsk offentlig tenestemann» alle som har stilling eller verv innan den lovgjevande makt, forvaltning eller rettsstell i eit anna land, anten vedkomande er utnemnd eller vald; alle som utfører ein offentlig funksjon for eit anna land, også for offentlege organ eller offentlege føretak; samt alle tenestemenn eller representantar for mellomstatlege organisasjonar;
- «utlandsk» styresmakter på alle nivå og avdelingar, frå sentralt til lokalt nivå;
- «føreta eller unnlate å føreta ei handling i tenesta» all utnytting av den offentlege tenestemannens stilling, anten utnyttinga ligg innanfor eller utanfor tenestemannen sine offisielle oppgåver.

Artikkel 2

Ansvar for juridiske personar

Kvar av partane skal, i samsvar med sine rettsprinsipp, treffe dei tiltak som måtte være nødvendige for å kunne konstatere at juridiske personar kan stillast til ansvar for bestikking av ein utlandsk offentlig tenestemann.